

Teatterin lukiodiplomi

2009–2010

Teatterin lukiodiplomin suoritusohjeet

Teatteridiplomin suoritusohjeet	3
Lukiodiplomin suorittamisen tavoitteet	3
Oikeus tehdä lukiodiplomi	3
Opettajan rooli ja tehtävät	3
Teatteridiplomin rakenne	3
Teatteridiplomin osat	3
Arviointi ja todistus	5
Arvioinnin kohteet	5
Kokonaisarvosanan muodostuminen	5
Annetun kokonaisarvosanan kriteerit	6
Arvioijat	6
Todistus	7
 Liitteet	
1 Opiskelijan teatteridiplomin työsuunnitelma	8
2 Teatterin lukiodiplomin opiskelun tavoitteet ja keskeiset sisällöt (suositus)	10

Teatteridiplomin suoritusohjeet

Lukiodiplomin suorittamisen tavoitteet

Teatterin lukiodiplomin suorittamisen tavoitteena on taiteellisen oppimisprosessin vahvistaminen. Siinä pyritään

- draamallisten ja teatteri-ilmaisullisten taitojen vahvistamiseen
- vuorovaikutustaitojen kartuttamiseen
- itsearvioinnin kehittämiseen.

Oikeus tehdä lukiodiplomi

Lukiodiplomikurssin kesto on 38 tuntia eli yhden lukiokurssin mittainen. Jotta opiskelija voi osallistua diplomikurssille, hänellä on oltava suoritettuna *vähintään kolme* teatteritaiteen / ilmaisutaiteen / draaman tms. kurssia á 38 tuntia. *Yksi niistä saisi mielellä olla teatterikirjallisuuteen tai teatteritietoon keskittyvä.* Liitteessä on teatterin lukiodiplominsuorittamiseen vaadittavan opiskelun tavoitteet ja sisällöt.

Opettajan rooli ja tehtävät

Vastuu työn etenemisestä on opiskelijalla. Opettaja toimii työprosessin ohjaajana mutta *ei anna varsinaista opetusta, ei ohjaa esitystä eikä tee opiskelijan puolesta taiteellisia valintoja.*

Opettaja

- käynnistää diplomikurssin yhteisellä palaverilla.
- selvittää alkutapaamisessa diplomikurssin yleiset ohjeet ja diplomitehtävän osineen.
- sopii kunkin opiskelijaryhmän kanssa yhteiset tapaamiset (kaksi tapaamista ryhmää kohti).
- kerää opiskelijoiden työsuunnitelmat määräaikaan mennessä.
- laatii esiintymisaikataulut.
- hankkii yhdessä rehtorin kanssa ulkopuolisen arvioitsijan.
- järjestää arviointia edeltävän yleisöesityksen.
- järjestää *oppimisprosessin reflektointitekstin valvotun kirjoitustilaisuuden, jossa kirjoitusaikaa on kaksi tuntia.* Siinä opiskelijalla saa olla työpäiväkirjan lisäksi kaikki muu tarpeelliseksi katsomansa materiaali mukana.
- järjestää arviointitilaisuuden.
- osallistuu loppuarviointiin ja palautekeskusteluun, *johon varataan enintään yksi tunti tunti ryhmää kohti tai 30 minuuttia yksin tehtyyn työhön.*
- kirjoittaa lukiodiplomitodistukset.

Teatteridiplomin rakenne

Teatteridiplomin osat

- 1 Työsuunnitelma
- 2 Työ- tai oppimispäiväkirja
- 3 Esitys
- 4 Palautekeskustelu
- 5 Prosessin kirjallinen loppuarviointi eli kirjallinen reflektio

1 Työsuunnitelma

Teatteritaiteen lukiodiplomikurssin alussa opiskelija laatii työsuunnitelman (liite 1, jossa on tarkat kysymykset), josta hän antaa kopion opettajalle sovittuun määräaikaan mennessä. Työsuunnitelman tarkoituksena on helpottaa opiskelijan työskentelyä kurssin aikana. Työsuunnitelmassa opiskelija määrittelee, miltä teatterin alalta hän suorittaa diplominsa. (Mahdollisia ovat mm. näyttelijäntyö, ohjaajantyö, dramaturgia, lavastus, näyttämötekniikka tai näiden yhdistelmät.) Kurssin lopussa opiskelija käyttää työsuunnitelmaa lähtökohtanaan, kun hän kirjoittaa prosessistaan lopuarvioinnin eli reflektion.

Työsuunnitelman tulee sisältää ainakin seuraavat asiat:

- oma nimi ja yhteystiedot
- tehtävän kuvaus
- perustelut tehtävän valinnalle
- työryhmään osallistujien nimet
- työnjako esityksessä
- henkilökohtaiset tavoitteet
- ryhmän yhteiset tavoitteet
- toteutustapa
- harjoitusaikataulu
- muuta huomioon otettavaa.

2 Työpäiväkirja

Oppilas pitää koko lukiodiplomikurssin ajan työpäiväkirjaa. Hänen kirjaa työpäiväkirjaansa tehtävävalinnan perusteita ja koko työskentelyprosessin olennaisilta osiltaan. On hyvä kirjoittaa muistiin mm. prosessin eri vaiheita, oppimisen kannalta merkityksellisiä asioita, askarruttavia kysymyksiä, ratkaisun hetkiä, onnistumisen elämyksiä, ohjeiden pohdintaa, havaintoja ryhädynamiikasta ja muita prosessin kannalta tärkeitä kokemuksia. Kukin merkintä kannattaa päivätä päiväkirjoille ominaiseen tapaan. Työpäiväkirja on yksityinen, eikä sitä missään vaiheessa lue kukaan muu. Se kannattaa kuitenkin ottaa mukaan palautekeskusteluun, ja sen merkintöjä on tarkoitus hyödyntää reflektiota kirjoitettaessa.

3 Esitys

Opiskelija valmistaa ryhmässä tai yksin esityksen, jossa hän pyrkii osoittamaan teatteritaiteellista osaamistaan. Opiskelija / Ryhmä kehittää itse työnsä aiheen ja määrittelee näkökulman ja toteuttamistavan. Esityksen kesto ei saa ylittää 30 minuuttia.

4 Palautekeskustelu raadin kanssa (suullinen itsearviointi)

Palautekeskusteluun raadin kanssa esityksen jälkeen varataan enintään yksi tunti ryhmää kohti tai enintään puolituntia yksin tehtyyn työhön. Raati on tutustunut etukäteen opiskelijan työsuunnitelmaan. Keskustelussa opiskelijalla on muun muassa mahdollisuus sen pohjalta tarkentaa omaa työskentelyään ja teatteritaiteellisia tavoitteitaan. Palautekeskustelussa käsitellään esim. seuraavista näkökulmista:

- Miten aihe löytyi, mikä oli alkuidea ja miten se kehittyi matkan varrella?
- Mitä halusin työlläni kertoa muille?
- Miten koin yleisön?
- Millaisia taiteellisia valintoja tein?
- Oman näyttelijäntö / ohjaajantyön / jne. analysointia ja työn merkityksen arviointia.

5 Prosessin kirjallinen loppuarviointi eli kirjallinen reflektio

Työ- ja oppimisprosessia esittelevässä, erittelevässä ja arvioivassa tekstissä, jonka opiskelija kirjoittaa diplomikurssin päätteeksi palautekeskustelun jälkeen, hän osoittaa kypsyyttään prosessuaaliseen ajatteluun ja työskentelyyn ja kykyä arvioida omaa työskentelyään ja diplomityötään. Aikaa kirjoittamiseen on kaksi tuntia. Reflektion voi kirjoittaa tietokoneella tai käsin. Reflektiossa korostuu kirjoittajan omakohtainen pohdinta. Se antaa tilaa omakohtaiselle ja kriittiselle pohdinnalle.

Kirjallisessa reflektiossa opiskelija erittelee oppimisprosessiaan esimerkiksi seuraavien kysymyksien avulla:

- Mitä olen oppinut teatterin tekemisestä, roolin rakentamisesta, ohjaamisesta jne?
- Mitä olen oppinut ryhmätyöskentelystä ja ryhmädynamiikasta, itsestäni ryhmän jäsenenä?
- Miten olen hyödyntänyt aikaisempia teatterikokemuksiani ja teatteritietouttani?

Arviointi ja todistus

Lukiodiplomin suorittamisesta annetaan aina yleisarvosana asteikolla 1–5 seuraavasti:

5 = erinomainen

4 = kiitettävä

3 = hyvä

2 = tyydyttävä ja

1 = hyväksytty.

Arvioinnin kohteet

Lukiodiplomisuorituksessa arvioinnin kohteet ovat teatteritaiteelliset taidot, joihin kuuluvat ilmaisulliset taidot, dramaturgiset ja esteettiset taidot, vuorovaikutustaidot sekä kyky arvioida omaa työtään.

Teatteritaiteellisten taitojen arviointikohteet:

- ilmaisulliset taidot (esimerkiksi kontakti, läsnäolo, fyysinen ilmaisu, äänenkäyttö ja puhuminen, omavalaisuus, jännite)
- dramaturgiset ja esteettiset taidot (esimerkiksi sisältö, muoto, rytmi, teksti, tila, valo, ääni, visuaalisuus)
- vuorovaikutustaidot (esimerkiksi sitoutuneisuus, aktiivisuus, vastuun ottaminen, yhteistyö).

Jos opiskelija tekee diplomityönsä muusta kuin näyttelijäntyöstä, sovelletaan edellä mainittuja kriteerejä painottaen kyseisen teatteritaiteen alueen ominaispiirteitä.

Kokonaisarvosanan muodostuminen

Arvosana koostuu sekä teatteriesityksestä (2/3) että työ- ja oppimisprosessin suunnittelu-, erittely- ja itsearviointiosuudesta) eli niin sanotusta reflektoinnista (1/3).

Lukiodiplomin osat ja niiden painotukset ovat siis

- esitys (2/3 arvosanasta)
- reflektio (1/3 arvosanasta)
  - kirjallinen reflektio + työsuunnitelma
  - suullinen reflektio palautekeskustelussa

Annetun kokonaisarvosanan kriteerit

Katso Arvosanojen kriteereistä kokonaisarvosanojen valtakunnalliset kriteerit arvosanalle 5, 3 ja 1. Todistukseen kirjoitetaan arvosanalle 4 ja 2 arvosanojen 5 ja 3 valtakunnalliset kriteerit.

Arvosanojen kriteerit on määritelty arvosanoille erinomainen (5), hyvä (3) ja hyväksytty (1). Keskitasoa parempi suoritus jollain osa-alueella kompensoi jonkin toisen alueen keskitasoa huonomman suorituksen.

Arvosanan erinomainen (5) kriteerit

Tekijä osoittaa draamallisen kokonaisuuden ymmärtämistä ja teatteri-ilmaisullisten keinojen hallintaa. Esityksessä tekijä käy osaamisen ja uskaltamisen rajoilla. Esitys tarjoaa katsojalle elämyksiä, oivalluksia ja aiheita teeman prosessointiin ja se on taiteellisesti vakuuttava.

Opiskelija on vahvasti sitoutunut työskentelyprosessiin, hän toimii aktiivisesti ja ottaa vastuuta työskentelystä. Hän kykenee tulokselliseen yhteistyöhön muiden ryhmän jäsenten kanssa.

Opiskelija pitää prosessin aikana aktiivisesti työpäiväkirjaa, jonka avulla hän pystyy kuvaamaan kirjallisessa reflektiossaan olennaiset työskentelyn vaiheet. Opiskelija kykenee analyttisesti arvioimaan omaa työtään, kykenee perustelevaan taiteellisia valintojaan ja pystyy näkemään oman työnsä merkityksen kokonaisuuteen. Opiskelija asettaa selkeitä tavoitteita työskentelylleen ja arvioi niiden saavuttamista.

Arvosanan hyvä (3) kriteerit

Opiskelija osoittaa draamallisten ja teatteri-ilmaisullisten keinojen hallintaa. Työssä on havaittavissa taiteellisia pyrkimyksiä. Opiskelijalla on omia ideoita, joita hän on työstänyt jonkin verran.

Opiskelija pystyy yhteistyöhön ja ottaa vastuuta työskentelystään. Hän pitää prosessistaan työpäiväkirjaa. Opiskelija pystyy arvioimaan omaa työskentelyään ja asettamaan sille tavoitteita.

Kirjallisessa reflektiossa on eritelty teatteriesityksen kannalta useita olennaisia prosessin osioita.

Arvosanan hyväksytty (1) kriteerit

Opiskelija hahmottaa puutteellisesti työn draamallisen kokonaisuuden. Esityksessä on ajoittain tekijöiden välillä vuorovaikutusta ja kontakti yleisön kanssa on hetkelistä. Esitys tarjoaa yleisölle joitakin elämyksiä ja aiheita temaattiseen prosessointiin. Opiskelija tuntee draaman perustaidot.

Opiskelijan työpäiväkirjapito on puutteellista, ja hänen on vaikea analysoida omaa työskentelyprosessiaan ja löytää prosessinsa kannalta olennaisia asioita reflektiokirjoittelussaan.

Arvioijat

Lukiodiplomin suorituksen arvioi lukion opettaja. Opettajan lisäksi arviointiin osallistuu ainakin yksi toinen arvioitsija, jolla tulee olla teatterialan asiantuntemusta. Arvostelijat päätyvät yhteiseen arvosanaan joko neuvottelemalla tai laskemalla annettujen pisteiden keskiarvon. Arviointilausunnossa tarkastellaan työn vahvuuksia. Arvio on luonteeltaan kannustava ja työn ansioita korostava.

Todistus

Lukiodiplomitodistukseen merkitään opiskelijan suorittamien arvosanan lisäksi diplomikurssia edeltävien teatteri(taitee)n / ilmaisutaidon / draaman / näyttämötaiteen (kurssien nimi vaihtelee lukioittain) kurssien kokonaismäärä. Todistuksessa kuvailaan sanallisesti opiskelijan suoritus, sen aihe ja vahvuudet. Todistus on lukion päättötodistuksen liite ja merkitään kohtaan lisätietoja. Opiskelijan pyynnöstä lukiodiplomisuoritus voidaan jättää merkitsemättä päättötodistukseen.

Liite 1 Opiskelijan teatterin lukiodiplomin työsuunnitelma

Opiskelijan nimi: _____ Lukio: _____

Yhteystietoja: _____

Tämä työsuunnitelma toimii teatterin lukiodiplomisi pohjana. Sen mukaan lähdet toteuttamaan työtäsi. Lisäksi työsuunnitelmasi on ohjenuorana arvioitsijoille. Tässä rajaat ja kartoitat työsi raamit. Vastaa kaikkiin kysymyksiin mahdollisimman perusteellisesti.

1 Mikä on aiheesi? Otsikoi ja kuvaile tehtävän sisältöä lyhyesti.

---

2 Miksi valitsit tämän aiheen? Perustele mahdollisimman tarkasti, mikä tässä aiheessa on sinulle tärkeätä ja miksi haluat käsitellä sitä.

---

3 Työryhmään osallistujien nimet.

---

4 Miten esityksen työnjako toteutetaan?

---

5 Mitä tavoitteita asetat itsellesi?

---

6 Mitkä ovat ryhmän yhteiset tavoitteet?

---

7 Mitä teatterin keinoja aiotte käyttää?

---

8 Millainen on harjoitusaikataulunne?

---

9 Mitä muita seikkoja haluat tuoda esille?

Liite 2 Teatterin lukiodiplomin opiskelun tavoitteet ja keskeiset sisällöt (suositus)

Teatteritaiteen kenttä on laaja. Se voidaan jakaa esittävään teatteriin ja osallistavaan teatteriin. Usein nämä kaksi teatterin osa-aluetta kohtaavat teatteriesityksessä. Opiskelija voi valita oman suorituksensa miltä tahansa teatteritaiteen alueelta. Teatterin lukiodiplomisuoritus edellyttää kolmea teatteri(taitee)n, ilmaisutaidon, draaman tai näyttämötaiteen (kurssien nimet vaihtelevat lukioittain) kurssia.

Lukion teatteriopetuksen tavoitteet

Yhteiset tavoitteet

Teatteri on taideaine, jossa opiskelija saa kokonaisvaltaisen kosketuksen draamalliseen ilmaisuun ja oppii teatterin peruselementit. Opiskelija oppii draamallisen kommunikoinnin taitoja:

- tekemistä
- esittämistä
- draaman tulkitsemista
- vastaanottamista
- arvioimista.

Opinnoissa tutustutaan teatterin laajaan kenttään yleisesti ja tarkemmin sen muutama alalajiin. Tavoitteena on auttaa opiskelijaa ymmärtämään teatteria kokemusten, elämysten ja tiedon avulla. Opetuksessa tulee pohtia omia kokemuksia ja elämyksiä, joiden pohjalta opiskelija oppii rakentamaan fiktiota ja kehittämään roolia.

Tavoitteena on, että teatteritaiteen opiskelun avulla opiskelija oppii jäsentämään ympäröivää todellisuutta, löytää keinoja itsensä ymmärtämiseen ja siten vahvistaa itsetuntoaan sekä kehittää kykyjään hallita omaa elämäänsä. Teatteritaide tarkastelee elämää ja ihmisyyttä; kysymykset arvoista, moraalista ja eettisestä päätöksenteosta ovat keskeisiä.

Teatteritaiteessa kohtaavat eri taiteenlajit. Opiskelun tavoitteena on, että opiskelija rohkaistuu taiteelliseen ajatteluun ja toimintaan, mielikuvituksen käyttöön, tunteiden ilmaisuun sekä valintojen ja päätösten tekoon. Tavoitteena on, että prosessinomainen opiskelu ja toimiminen ryhmässä kehittävät opiskelijan empatia- ja eläytymiskykyä sekä vuorovaikutustaitoja.

Draamallisen ilmaisun ja teatteri-ilmaisun tavoitteet ja perustaidot

Tavoitteet

Opiskelija oppii

- tunnistamaan omia ilmaisunvalmiuksiaan ja rohkaistuu käyttämään niitä.
- vuorovaikutustaitoja ja harjaantuu toimimaan ryhmässä.
- arvioimaan omaa ilmaisuaan.
- analysoimaan draamallista ilmaisua ja teatteria.
- käyttämään teatterin keskeistä sanastoa.
- syventämään tietojaan jossakin tai joissakin teatterin osa-alueissa.
- ymmärtää teatterin peruselementtien merkityksen.
- tekemää joko osallistavaa tai esittävää teatteria.

- sijoittamaan näkemänsä ja kokemansa teatteritraditioon.
- arvioimaan sekä omaa että muiden draamallista työskentelyä.

Opiskelija harjoittelee perustaitoja:

- keskittyminen
- kontaktissa toimiminen
- roolin ottaminen, siinä pysyminen ja sen kehittäminen
- mielikuvien käyttäminen ilmaisun välineenä
- oman ilmaisullisen työskentelyn arvioiminen ja palautteen antaminen kokemastaan
- rytmin, tilan ja liikkeen merkityksen tutkiminen teatteri-ilmaisussa
- jonkin aihekokonaisuuden tutkiminen ryhmässä
- teatterikäynti ja muiden tekemän teatteriesityksen analysoiminen
- teatterin keskeisen sanaston käyttäminen
- teatteri-ilmaisullisten taitojen syventäminen
- jonkin aiheen työstäminen teatterin muotoon yksin tai ryhmässä
- teatteritaiteen lajeihin ja kenttään tutustuminen sekä harjoitusten että draamakirjallisuuden avulla
- oman ja toisten draamallisen työskentelyn arvioiminen
- fiktion rakentaminen draamalliseen muotoon, scenografia ja valo sekä ääni kerronnan välineenä.

Sisällöt:

- teatteri-ilmaisullisten taitojen syventäminen
- jonkin aiheen työstäminen teatterin muotoon yksin tai ryhmässä
- oman tai toisen draamallisen työskentelyn arvioiminen
- fiktion rakentaminen draamalliseen muotoon
- scenografia ja valo sekä ääni kerronnan välineenä
- työpäiväkirjan pidon harjoittelu